

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO JUGOSLOVANSKEGA KRŠČANSKEGA UČITELJSTVA

LETO XXVI.

ŠTEV. 10.

LJUBLJANA,
1./X. 1925.

ŠOLI, MLADINI,
UČITELJSTVU
IN STARŠEM!

UREDNIK:
FORT. LUŽAR

Vsebina: Spomini, sodbe, sklepi. Nasvèt k preureditvi šolskega pouka po življenskih zahtevah, Franc Štupar. — Pomen prirodopisnega pouka, Avguštín Clemente. — Kultura in književnost. — Društvena in stanovska kronika.

Spomini, sodbe, sklepi. Nasvèt k preureditvi šolskega pouka po življenskih zahtevah.

Franc Štupar.

Človeško življenje je kratko. Resničnost te trditve nam potrjuje spomin na preteklost in pa dejstvo, da človeku čas tem hitreje poteka, čim starejši je. Hitrost življenskega poteka se pospešuje zlasti po rastočem napredovanju človeškega duha v znanstvu in podjetnosti, ki nam nalaga izdatnih bremen, katera moramo zmagati, če hočemo uspešno tekmovati v boju za obstanek in se obenem zdržema prilagajati množecim se življenskim zahtevam. Kratkost in urno potekanje življenja nas sili, da se kolikor mogoče kmalu in temeljito pripravimo za življensko delo, če hočemo, da nam bo uspešno. To pa brez pametnih in stvarnih navodil ni lahko. Brez njih pridobiva človek izkušnje le iz življenja, a si mora pri tem prečesto kupiti pameti, preden si jih more ukoristiti, ali pa, če razmere tako naneso, celo sploh odstopi od življenskega tekmovanja, ne da bi se mogel z njimi okoristiti. Tak človek bi še mogel z umestnimi nasveti koristiti mlajšim naslednikom; toda ognjevitá in samosvestna mladina ne posluša rada »zastarelih« nazorov pustih starcev, naj bodo še tako pametni; rajši s svojo glavo zadeva ob nečdomnevane ovire in si tako zopet sama nabira skušnje iz življenja, kakor so si jih nabirali nje predniki. Tako se po nepotrebnem izgublja in zapravljajo duševne sile in gmotne pridobitve, ko bi se morale duševne sile polagoma jačiti in rabiti tako gospodarsko, da bi nam dajale v vsakem oziru najugodnejših pridobitev.

Življenje v baš opisani smeri ni vzdržno, ker brezplodno troši preveč sil, ki bi ob pametni rabi mogle donášati mnogo koristi posameznikom in skupnosti. Zato je potrebno, da se udejstvovanje naravnih človeških tvor- nih sil, ki so sedaj prepuščene gojitvi posameznikom po njih volji, mož- nosti in sposobnosti in zato ostanejo nepovoljno razvite, negospodarsko rabljene in nedostatno učinkovite, pravočasno napelje na strogo določen tir, kjer se jim bo mogoče razviti do poedincem dosežne popolnosti ter se bodo potem mogle izčrpno ukoristiti, ali z drugimi besedami: divjo in sirovò človeško naravo je treba oplemenititi.

Plemenitenje človeške narave naj se prične takoj ob otroškem zavedanju ter naj se nadaljuje ob telesni in duševni gojitvi do popolnega dosežnega razvoja, tako da more človek pripravljen in usposobljen stopiti v »življenski boj«, oziroma da se more z največjim uspehom udeleževati dela, ki ga zahtevajo življenske razmere. Gotovo je, da začetek pleme- nitenja človeške narave pripada družini, zlasti roditeljem in njih namest- nikom, da pa pretežni del te naloge spada v dobo splošnega pripravljanja za poznejše pridobitno življenje: v šolsko dobo. Šola ima velike naloge. Po sedanji osnovi vrši šola svoje naloge vestno in uspešno, toda po živ- ljenskih zahtevah nje delo ni dostatno. To nedostatno šolsko delo bi se moralo tako spopolniti, da bi mladina v skladnem telesnem in duševnem razvoju dosegla višek možne sposobnosti za bodoče življensko delo. Zato bi bilo treba skrbeti za tak učni, delovni in vzgojni načrt, po katerem bi se upoštevalne naravne človeške sile sproti tako gojile, krepile in rabile, da bi se ob spopolnjevanju medsebojno podpirale in pospeševale ter vza- jemno večale končni uspeh. Spopolnjeni šolski delokrog naj stremi po dosegi zadostne olike, izobrazbe in vzgoje. Vsaka teh smeri je mladini neobhodno potrebna in njih skladna medsebojna uravnava pogoj uspešnemu delovanju šole ter dosegi končnega namena, kakršnega zahte- vajo življenske razmere. Spričo velike važnosti teh zahtev bo dobro, če te posamezne smeri v človeškem plemenitju premotrimo vsaj v glavnih potezah.

I. O l i k a.

Besedo olika rabimo v širšem in ožjem pomenu. Olike v širšem pomenu je dosežena stopnja v dostojnem vedenju, izobrazbi in vzgoji; olika v ožjem pomenu pa označuje spodobno, uglajeno vedenje. Ta pomen naj ima beseda olika tudi na tem mestu.

Olike je vidni izraz dostojne odgoje in se udejstvuje v zmožnosti, prilagajati se vsakršnim razmeram, pri čemer v dobrem soglaša, opačno previdno in blagohotno popravlja, nasprotja ublažuje, v splošnem pleme- niti ter je pogoj prijetnemu in blagodejnemu občevanju. Ne zadostna olika kaže človeka nepopolnega, mu pogosto umanjšuje ali zakriva pravo vred- nost ter mu more biti škodljiva začasno ali vse življenje. Kolikrat zapre človeku ugodno življensko pot prvi neugodni vtis, ki ga napravi na odlo- čilnem mestu, in ga pozneje vse vrline ne morejo izbrisati. Ali pa se ob

nepričakovanem hipnem pojavu neolike uniči dosedanje dobro mnenje in naklonjenost se ohladi ali se celo spremeni v preziranje. Človeško oliko moremo primerjati cvetu v prirodi, dovršenosti stavbe, popolnosti umetnine itd. Seveda prave olike ne smemo istovetiti s smešno obličnostjo in s puhlim govoričenjem.

Naša olika je nedostatna. Celó tam, kjer jo domnevamo ali z gotovostjo pričakujemo, se ob nevarni odločilni priliki često pokaže golota. To pa ni prav nič čudno. Vsi naši omikanci so izšli iz prostega naroda; če ne ti, pa njih predniki. Med prostim narodom ne moremo iskati visoke stopnje olike, in ker učeča se mladina tudi pozneje ni imela zadostne prilike, da bi si jo bila prisvojila, je dorasel izobraženec ne more imeti. Koliko revnih kmetijskih otrok pride z dežele v najrevnejše razmere v mestu, kjer ob pridnem učenju prebijejo šolska leta, ne da bi imeli priliko, da bi se tudi primerno olikali. Enako se godi tudi otrokom drugih nižjih slojev. Od teh mnogim tudi na visokih šolah neugodne razmere ne dopuščajo, da bi si pridobili potrebno uglajenost. Kako moremo od takega človeka zahtevati, da bodi olikan? In ker je olika nedostatna pri izobražencih, kje naj se je uči doraščajoča mladina? Le kdor pozna pota do nje in ima potrebna sredstva, si jo more do gotove meje pridobiti s svojim trudom.

To nikakor ne zadošča. Svet zahteva od človeka olikanosti in nič ne vprašuje, ali si imel priliko ali je nisi imel, pridobiti si jo. Olike je k razmerni človeški popolnosti neobhodno potrebna in mora biti bistven del mladinske odgoje, torej tudi nauk o dostojnem, uglajenem vedenju brezpočojno spada v šolo, in sicer v vso šolsko dobo, v kateri naj se primerno porazdeli po starosti, razvoju in življenjskih zahtevah učencev. Tako porazdeljen teoretični pouk ne bo zahteval mnogo časa in ga ne bo znatno ukračeval drugim predmetom; napake in vrline iz dejanskega življenja naj se pa omenjajo in presojuje ob vsaki priliki.

Doslej se šola ni dosti menila za mladinsko oliko. Zahtevalo se je, naj učenci učitelje pozdravljajo, sicer so pa bili učenci prepuščeni samim sebi. Za mojih šolskih časov smo se otroci brezobzirno gibalí po ulicah; in če opazujem sedanjo mladino, se spominjam nekdanjih časov. Iz dolgoletnega svojega šolanja se spominjam samo dveh primerov, da nas je učitelj opomnil, kako naj se vedemo: prvič je bilo v osnovni šoli in drugič v gimnaziji. Razredni učitelj v 4. razredu je imel navado, da nas je po dva klical iz klopi k sebi, da nas je izpraševal. Nekoč naju je dva »pridna« učenca zasačil nepripravljena. Ko naju je odpustil, sva od sramu povesila glavi in sva šla vsak na svoje mesto, a učitelj naju je — pohvalil. »Prav in spodobno je,« je rekel, »če se učenec učitelju pokloni, kadar je vprašan in izprašan.« Od tedaj smo se mu klanjali, kadar smo bili vprašani in izprašani. Kaj je bilo v gimnaziji vzrok, da nam je neki profesor dal par navodil za olikano vedenje, se ne spominjam več, njegovi nauki so mi pa ostali v spominu. To je kaj neznatna šolska bera. Gotovo je, da bi se učenci z veseljem učili, kako jim je v občevanju spolnjevati dolžnosti, ki se od njih zahtevajo, in bi bili hvaležni za tak pouk.

Šole so raznovrstne: kratkodobne in dolgodobne, namenjene raznim stanovom, ter morajo svojim učencem dati različno stopnjo olike. Tudi posamezni stanovi ne potrebujejo vsi enake olike, vendar bi utegnila kvečjemu v nižjih šolah dosežena stopnja olike biti nedostatna, dočim bi nam višje šole mogle nuditi dovršeno oliko. Morebitno nedostatno šolsko oliko bi mogla spopolnjevati izobraževalna društva.

Olika se zunanje kaže v uglajenem vedenju in v prikupnem obče-
vanju. Vedenje je očem toliko bolj prijetno, kolikor plemenitejše je telesno kretanje, a to plemeniti t e l o v a d b a. Telovadba torej posredno pospešuje tudi oliko in se mora zato upoštevati tudi v tem oziru. Znano je, kako neokretne vojaške novince v kratkem času izurijo udne vaje; koliko večji uspeh morajo take vaje imeti pri dovezetnejših mladinskih telesih. Kolikor skrbneje izbrane so mladinske telesne vaje, toliko prospešnejše so zdravju in telesni okretnosti. (Dalje.)

Pomen prirodopisnega pouka.

Avguštin Clemente.

Današnji učni načrt zahteva poleg najnavadnejšega znanja t. j. veronauka, računanja, pisanja in čitanja, ki naj si ga ljudskošolski učence prisvoji, tudi pouk v realijah, t. j. v zemljepisju, zgodovini in prirodoznanstvu. Stara šola se je omejila le na prvo in ni videla vzgojne vrednosti realij. Kakor stara šola — tako so danes še ljudje stare sorte. Večkrat imamo priliko slišati modrovanje kakega možaka ali mamice, ki jim je odveč poučevanje v omenjenih predmetih in ki se jim zdi učenje tega le igračkanje ter brezkoristno delo. Pri tem tak zabavljaj sebe nikoli ne pozabi dostaviti hvale na stare čase, ko so se malo učili, pa veliko znali?! Dasi take vrste očitek novodobni šoli nima nikake prave podlage, vendar ima v nekem oziru tudi svoj prav. Da ne pokaže pouk teh predmetov svojega pravega uspeha, je kriva metoda marsikaterega učitelja. Mehanično natrpanje tozadevne snovi v mlade glavice ni vredno nič ali pa prav malo. Kvečjemu, da gladko pripovedovanje uri — in še to bolj slabo — mehaničen spomin in morda pred g. nadzornikom pripomore do boljše učiteljeve ocene.

Vendar pa ima ravno v pouku realij učitelj izredno veliko prilike, da vpliva na otrokovo duševnost. Realije mu pripomorejo do privzgojitve marsikatere odlične kreposti.

Omejujem se le na prirodopis in kmetijstvo.

Pogoj vsemu uspehu je l j u b e z e n. Z a n i m a t i se mora mladina za prirodu, naše poučevanje mora biti kar najzajemljivejše. Saj je vendar toliko zanimivosti v naravi, treba jih je le poiskati. Kaj čudovito je n. pr. razplojevanje pri rastlinah. Z drugačnimi očmi, polnimi občudovanja in

ljubezni, gleda otrok na travniško kaduljo, ko opazi, da udarita prašnika čmrlja po glavicici in jo oprašita, preden mu dovolita priti do shrambe sladkega medu in kako se zavzame ob balzamini, ki pri najrahljšem dotiku v času dozorevanja razmeče na vse strani svoje plodove. Ni treba, da bi vsak objekt pogovorili v prirodopisni uri — saj tudi časa ni — še bolje je opozarjati na posebnosti v priličnem pouku. Predvsem nava-
jajmo mladino, da sama opazuje in zasleduje razne prirodne pojave. V ta namen so potrebni izleti v naravo, kar pa seveda velja bolj mestni deci. Otrok na kmetih ima dovolj izletov in dovolj prilike za opazovanje. V šolskih urah ga bomo le opozarjali in mu dajali navodilo, naj si ogleda to in to.

Vedno premostrivanje narave mu pa tudi ostri čute. Kmalu bo znal ločiti ripečo zlatico od kalužnice, ščinkovca od pinože, modrasa od gada. Po žgolenju mora znati imenovati ptico, po vonju spoznati strupeno rastlino. Pri vsaki stvari pa poudarjajmo v z r o č n i m o m e n t, zakaj je to tako in tako in ne drugače. Zakaj leže kukavica svoja jajca v tuja gnezda, čemu si ščinkovec okraši gnezdo z mahom in lišajem, zakaj zapira v noč in v slabem vremenu zlati grmiček svoj cvet. Mladina uvidi, da ima vsak pojav tudi svoj vzrok. Pri takšnem izsledovanju se silno v e ž b a r a z s o d n o s t. V še večji meri pa bistroumnost pospešuje seveda pri-
rodoslovje.

Pri odkrivanju krasot in lepot v stvarstvu vzljubi otrok rastlinstvo in živalstvo in tudi zemljo, iz katere klije to življenje. Pa ne samo opazuje, tudi u d e j s t v u j e naj se pri razvoju narave. V to nam nudi priliko delo na šolskem vrtu. Tu naj se uče otroci, kako je ravnati z umetnimi gnojili, kako oskrbovati rastline, da dosežemo čim boljši in lepši sad, kako zatirati razne bolezni in rastlinske škodljivce. Zelo hvaležno delo in imeniten pripomoček za vzbujanje ljubezni do prirode, je negovanje drevja. Otrok naj cepi in sadi, snaži in obrezuje. Težko in nestrpno bo pričakoval, ali se je cepitev prijela, katero drevesce bo prej ozelenelo in bolje rastlo, katero prej cvetelo in rodilo. S kakim veseljem in skrbjo bo zasadil drevce, ki ga je dobil v nagrado iz šolskega vrta, na domačo zemljo. Z njim vred bo rastlo in rodilo sad. In prvi sad, ki ga bo utrgal, sad njegovega dela in truda, bo najslajši in najdražji, ki bi ga ne dal za nobeno ceno. Obenem bo dozorel drugi še boljši sad, ki mu je sejal seme skrben učitelj, t. j. ljubezen do drevja in do zemlje. Nerad in prav težko bi se ločil od tako negovanega kraja. Količega pomena je ljubezen do dela in zemlje zlasti v današnjih dneh, je jasno, če pomislimo, kako kmečki sinovi tramoma zapuščajo rodni krov ter se selijo v mesta in tovarne kvariti si telo in dušo.

Pouk v prirodopisju pa naj vpliva tudi blažljivo na srce in naj ga plemeniti. Koliko srčne izobrazbe manjka današnji mladini, vemo. Spomnim le na razdiranje pličjih gnezd in pobijanje jajčec ter trpinčenje hroščev in muh. Tu pa je treba krepke in odločne roke, da odpravi to grdo in brezvestno razvado nekaterih paglavcev. Otrok naj uvidi, da je

Bog sicer izročil gospodarstvo človeku, pa da mora človek biti mil in dober gospodar. Predvsem bomo poudarjali korist živali. Otrok naj zve, da nam dajejo domače živali jed, obleko, obutev in da nam pomagajo pri delu, naj uvidi, kako varujejo ptice pevke naše vrtove in polja pred škodljivim mrčesom. Obenem pa tudi opozorimo, kako pust in dolgočasen bi bil naš vrt in log brez ptičjega žvrgolenja. Hvaležnost se bo budila v otroških srcih in rada bo trosila deca pozimi gladujočim ptičem drobtinic na okna.

Vsekdar pa z ogorčenjem in s strogostjo ošibajmo nečloveški običaj: pobiranje jajčec oziroma ptičic ter razdiranje gnezd. Pokažimo tu brezsrčnega človeka v pravi luči. S toplo besedo opozarjamo, kako sta gotovo žalostna stara, ko prineseta mladičem hrane, pa najdeta razdrt dom brez otročičev. Čivkajoč jih iščeta in obletujeta gnezdo, končno onemogla in potrta sedeta na vejo ter z žalostnim petjem tožita Stvarniku hudobne paglavce. Primerjajmo njihovo žalost z žalostjo staršev, ko bi naenkrat pridrli Turki in pomorili njihove otročiče. *Mehka in rahlo-čutna* bodo postala pri tem otroška srca. Da bodo otroci ptice bolje spoznali, napravimo na šolskem vrtu vališča in krmisča. (Dalje.)

Kultura in književnost

Uvod v filozofijo. Spisal Aleš Ušeničnik. Zvezek II. *Metafizični del*. 1. sešitek 1923, 2. sešitek 1924. Bogoslovna akademija v Ljubljani, knjiga II. Založilo Katoliško tiskovno društvo. Kot poseben razdelnik v bitju in bitjih, zvezek učbenik je izšla *Ontologija*. Sešitek 1. in 2. Uvoda v filozofijo obsegata 627 strani in staneta vsak po 60 Din, *Ontologija* pa posebej 60 strani in stane 30 Din.

Modroslovje je velika znanstvena zgradba premnogih mislecev. Pogled v vsako modroslovno delo nam kaže veliko učenjakov, ki so prizadeti pri tej zgradbi in so srečno položili dobre temelje, oziroma vzdržali več ali manj dobro kritiko učenih duhov. Filozofija je imela že pri starih Grkih svoje šole in že tedanji učenjaki so spravljali zadevno znanje v posebne sisteme. Prvak je ostal Aristotel. V poznejših stoletjih so izpolnjevali to delo posebno cerkveni učenjaki. Največ je cenjen sv. Tomaž Akvinski. Filozofija išče sostavnost iz premnogih pesameznosti. Te se pa zelo

menjavajo, zato poudarja n. pr. dr. A. Schweigler v svoji znani zgodovini »Geschichte der Philosophie«: »Absolutne, popolne filozofije torej nimamo (sedaj, t. j. sploh ne v teku zgodovine), kakor tudi nimamo popolne empirike (izkustva). Pač pa obstoji modroslovje le v obliki raznih nadalje sledečih časovnih filozofij, ki druga za drugo nastopajo z napredkom izkustvenih znanosti (§ 1.). Filozof ne more svoje dobe preskočiti, marveč jo mora po njeni pravi vsebini spoznavati in pojmovati (§ 14.).« V novejši dobi se je v modroslovju nabralo toliko nasprotujočega gradiva, da se vsak začetnik, ki hoče tu kaj zajemati za nadaljnjo izobrazbo, prav težko spozna v takem obsegu idejnega sveta. Nekdaj je posebno prvi urednik »Dem in sveta« dr. Fr. Lampe vodil občinstvo na modroslovno polje. Z ustanovitvijo vseučilišča v Ljubljani so postale sistematične knjige o modroslovju tudi Slovincem nujno potrebne. Prvi del Ušeničnikovega Uvoda je že prej izšel (l. 1921.) in je razpravljal o problemu spoznanja. Kako

obsežno je razmišljanje o metafiziki, nam kaže sledeča razpredelba v obeh sešitkih tega zvezka: I. Razdelnik, O neživih bitjih, O bistvu neživih bitij, O prostoru in času; II. O živih bitjih, O bistvu življenja, O stopnjah življenja; III. O človeku, Prve znanstvene podstave, Ustroj duševnosti, O duši; IV. O svetu, O razvoju sveta; V. O Bogu, Ali je Bog, Kaj je Bog; VI. O človeku in Bogu, O religiji, O nrvnosti, O nesmrtnosti. Ontologija ima vsebino o pojmu bitja, O bistvu in biti, O individualnosti i. dr. — Nešteto posameznih prepletajočih in tudi temnih problemov je pred nami. Za vse morajo odločati dejstva ali pozitivna znanost. Učiteljstvo v obče nima prilike, da bi te reči prešlo iz predavanj na univerzi, zato je s tem spisom zelo ustrezno vsakemu vzgojitelju, da si lahko sam izpopolni dušeslovno in nrvstveno obzorje. V ta namen priporočam to delo učiteljstvu.

Fort. Lužar.

Metodika katoliškega verouka. Priredil prof. Janez K. Vreže. Cena broširani knjigi 16 Din. Strani je 72. Izdala in založila Tiskarna sv. Cirila v Mariboru. — Istinito praktične metodike katoliškega verouka doslej nismo imeli. V tej stroki je sicer izšlo več knjig, ki so pa večinoma tako obremenjene s teorijo, da pride praktični del, najvažnejši za veroučitelja, jedva nekoliko do veljave. Pričujoča knjiga je res predvsem in v prvi vrsti praktična. Ima seve tudi teoretični del, ali teorija se omenja v prav kratkih in preglednih potezah in še ta je prežeta s praktičnimi migljaji. Največ prostora torej zavzema praktični del, ki prikazuje in obravnava učne načrte, govori o pripravi na sv. mašo, spoved in prvo sv. obhajilo, pove, kako je treba ravnati z nazorili in ki poda ob koncu za učitelje, ki polagajo usposobljenostni izpit, izčrpno navodilo za izpit iz verouka.

Vsa metodika kaže, da jo je spisal praktik, in sicer praktik, ki se je dolgo vrsto let bavil s proučevanjem otroške duše. Zato pa je prikazana snov priprosto, pristrčno in, kar velja največ, neposredno v šoli uporabljiva. Glavni delične knjižice tvori po mojem mnenju

potrebni učni načrt za 1. šolsko leto osnovnih šol. Učno gradivo je razvrščeno po učnih urah in učnih enotah za celo 1. šolsko leto, najtežje verske resnice so podrobno in temeljito razkazane, pri drugih je samo kratko, jedrnato navodilo. Celo to poglavje izpričuje, s kakšno ljubeznijo in spretnostjo se je poglobil pisatelj baš v to delo, in da je tu ustvaril nekaj, česar zamanj iščemo po drugih metodikah verouka, ker se prav rade izognejo temu najtežjemu nauku. Podrobni učni načrt za 1. šolsko leto sam zagotavlja tej metodiki trajno veljavo. Vsak veroučitelj bo s pridom uporabljal, kar najde v knjigi. Pa tudi ostala poglavja delajo čast marljivosti in učni spretnosti pisateljevi. Osobito ljubka je priprava na prvo sv. obhajilo. Navodilo za usposobljenostni izpit učiteljev je novost, ki je ni najti v običajnih metodikah verouka. Sedaj bo učiteljskemu kandidatu priprava na izpit lahka in prenehala bo tožba, da ni bilo za pripravo primerne vodnika. Vse v vsem priporočamo metodiko veroučiteljem in učiteljem. Nihče je ne bo dal iz rok, ne da bi imel od študija obilo koristí.

ČITANKA ZA SLEPE: POČETNICA.

Navodilo in odlomki iz ocene.

Početnico sem razdelil na dva glavna dela. Na prvih dveh straneh 1. dela sem podal predvsem vaje v držanju rok in prstov, vaje v iskanju vrst in spoznavanje na listu. Tem vajam sledi na nadaljnjih 24 straneh podavanje znakov za posamezne glasnike. Pri razporedbi glasnikov sem upošteval najmodernejša načela, ki naj bo po njih urejena Početnica za slepe. Ta načela sem si zabeležil pri predavanjih znamenitega psihologa za slepe Karla Bürklen na učiteljski akademiji na Dunaju. Fonetični princip sem mogel upoštevati le deloma. Slediti mu popolnoma je nemogoče, ker bi moral rabiti daleč preko začetka same nesmiselne izraze.

Da olajšam učitelju pridobivanje posameznih glasov, sem dodal za vsak primer navodilo. Učitelj obravnava najprej v nazornem nauku dotični predmet ali snov, gojenci pa določijo nato z naravnim posnevanjem ali iz primerne besede dotični glas. Pri tem postopanju naj pusti učitelj učencu čim večjo svobodo, da podpira s tem samostojni delovni princip. Po metodični razpravi glasu sledi tehnično podavanje in spretnost v čitanju.

Za čitanje sem se posluževal, kolikor sem pač mogel, predvsem besed iz otroškega obzorja. Gledal sem, da veje iz be-

sedila otroški duh, zabavnost in živahnost, ki naj vzbujata slepim gojencem veselje in zanimanje do čitanja. Priznam pa, da bi bilo mogoče marsikaj boljše, ko bi bil na svojem mestu.

Poleg fonetičnega principa sem se oziral pri razporedbi znakov za posamezne glasove tudi na čitalne težkoče, upoštevaljoč načelo, da sledi vedno lažjemu težje. Zato obravnavam z malimi izjemami predvsem znake z eno in dvema točkama, nato one s tremi in končno znake s štirimi točkami.

Znakom za glasnike sledi na petih straneh podavanje znakov za številke in ločila, v kolikor jih nisem obravnaval že prej. Znakov za veliko začetnico slepi tisk ne pozna.

V drugem delu sem združil 47 literarnih in nacionalnih berilnih sestavkov, obsegajočih prozo in vezano besedo, za vajo v mehničnem čitanju. Upošteval sem šolo in dom, domoznanski pouk in karakteristične dogodke v posameznih letnih časih v skladu z idejo narodnega in državnega edinstva.

Knjiga v predležeci obliki je namenjena učitelju. V knjigi za gojence odpade navodilo.

Pri pisanju točkopisa sem se poslužil načel, ki so veljavna v Nemčiji. Ta zahtevajo, da ostane za vsakim ločilom ena celica prazna. Le ako sledi ločilo ločilu, ne sme ostati med njima nobena celica prazna. Po navodilih za prepisovanje črnega tiska v točkopis se nisem ravnal pri prvi vrsti vsakega berilnega sestavka, oziroma odstavka, ki zahtevajo, da se začne vsak odstavek na drugi celici na znotraj, ker menijo moderni slepčevski pedagogi, naj se začne 1. vrsta vsakega odstavka za eno celico na zunaj — proti levi, — kar je psihološko utemeljeno, ker more otipali slepi gojenec vrsto na zunaj prej nego na znotraj. Tudi pesmice sem pustil v njih navadni obliki, ker sem mnenja, da naj pozna tudi slepi gojenec njih predpisano obliko.

Obsirnejše navodilo se mi ne zdi potrebno, ker je ves postopek natančno razviden iz obravnave posameznih znakov.

Početnica je namenjena za poučevanje slepih otrok v Sloveniji in je prvo delo te vrste v slepenski slepčevski literaturi.

Mnenja sem tudi, da odgovarja popolnoma vsem predpisom, ki jih je izdalo ministrstvo prosvete v Beogradu dne 10. julija 1923, O. N. br. 19.156. (Dalje.)

Prva pomoč. Spisal mestni fizik in šef-zdravnik rešilne postaje v Ljubljani. S 40 slikami. Založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena 32 Din.

Človeka preganja sto in sto nesreč na dan in podleže lahko smrti, če si ne zna pomagati. Mnogo ljudi lahko rešimo smrti, če jim pravočasno priskočimo na pomoč in če jim znamo pomagati. V to svrhu je spisal dr. Rus knjigo »Prva pomoč«. Knjiga je velikega pomena za pouk mladine v šoli, za poljudna predavanja, ki jih lahko vsakdo napravi na podlagi te knjige, za ljudske in

šolarske knjižnice, ker je knjiga pisana tako poljudno, da je razumljiva vsakomur. Obsega pa tudi vsa poglavja, ki jih mora znati vsakdo, ki hoče priskočiti na pomoč ponesrečenemu človeku. Učitelji jo potrebujejo, ker se jim pri telovadnem pouku ali pri ročnem delu lahko ponesreči kak otrok, ki mu morajo pomagati. Najprej opisuje, kako je postopati z vsakršnimi ranami, krvavitvami iz ran, iz nosa in pri opasnosti izkrvavljenja sploh. Kako nam je postopati z opeklinami in oparinami, z razjedami, z ozeblinami? Kako napravimo umetno dihanje, če se kdo ponesreči? Pri poškodbah po blisku in elektriki? Nadalje obsega še sledeča poglavja: Odrtine. Tuje tvarine: v očeh, v ušesu, v nosu, v želodcu, v črevih, trnek, kvačka, klopi. Strupene rane, steklost, strupene kače, pik mrčesov. Omrtvični krč ali krčevita odrevenelost — tetanus. Zmečkani. Izvin in izpah. Kostni prelom. Pretres živcev ali šok. Pretres možganov. Znaki smrti. Prevažanje bolnikov. Možganski mrtvoud ali možganska kap. Omedlevica. Božjast, božje ali padavica. Histerija. Vročinski mrtvoud ali vročinska kap. Solnčarica. Kolika ali krči v trebuhu. Pijanost. Kile. Zastrupljenje. Zadušenje pri jedi. Utopljenje. Zadušenje po pritisku. Zadušenje s plini. Obešenje. Besnost. V vseh teh slučajih nam pove dr. Rus, kako se jih obvarujemo in kako je postopati s takimi ljudmi. Knjiga je edina te vrste v naši literaturi, poljudno pisana in opremljena s slikami, iz katerih je razvidno tudi na sliki, kako je postopati v posameznih slučajih.

— Carinthiacus: **Položaj Slovencev pod Austrijo in položaj Nemcev u kraljev. SHS.** Ljubljana 1925. Izdal Manjšinski institut v Ljubljani, Selenburgova ulica 7, II. nadstr. Cena 5.— Din.

Knjiga je pisana v srbohrvaščini in cirilici, ker je v prvi vrsti namenjena srbski in hrvaški javnosti, da se seznanijo z zgornjim problemom. Poleg primerne uvoda opisuje položaj naših manjšin v Koroški, glede slovenskih in utrakvističnih šol, glede našega življa. Nad vse zanimiva je primerjava nemških manjšin v naši kraljevini glede šol, glede položaja v družbi in državi, glede tiska. Ob sklepu je zanimiva tudi primerjalna statistika. Priporočamo posebno našim obmejnim učiteljem, da se poslužijo teh podatkov.

Narodna Enciklopedija Srpsko-Hrvatsko-Slovenačka. 3. zvezek, izdan 10. jun. 1925. Urejuje prof. St. Stanojević. Cena 45 Din. Izdaje: Bibliografski zavod v Zagrebu, Gunduličeva 29.

Najnovejši zvezek tega velikega dela obsega črko B od Bjelice do Bunjevci. Že kazalo 135 sodelavcev, ki so objavljeni na platnicah, nam jamči za popolnost tega prvega skupnega jugoslovenskega dela. Narodno Enciklopedijo mora imeti vsaka učiteljska knjižnica, ker brez nje ne bo mogoče izhajati. Kar so za Nemce leksikon, to je za

nas »Narodna Enciklopedija«, ki nam jasno in konkretno kaže vse, kar ima naša država. Delo prav toplo priporočamo v naročitev.

Zbrani spisi Ivana Cankarja. II. Nova založba, ki je v pretekli Veliki noči začela izdajati Zbrane spise Ivana Cankarja, je za sedanjí jesenski knjižni trg pripravila že drugi zvezek te zbirke. Zvezek obsega 400 strani, uvod in opombe mu je napisal Izidor Cankar, vsebina pa so mu črtice in povesti, ki so nastale med l. 1893. in 1899., in kritike in polemike, kar jih je Ivan Cankar napisal med l. 1896. in 1899. Izidor Cankar je v uvodu označil splošno slovstveno stanje ter sotrudnike in prijatelje pesnikove ob času postanka moderne slovenske literature (Govekarja, Ketteja, Murna, Župančiča) in dodal nekaj besed o pesnikovem življenju, kolikor je za boljše umevanje nekaterih spisov iz tega časa potrebno; v opombah navaja vire, iz katerih je spise zajel, ter pojasnjuje povode in posledice spisov, kolikor jih je mogoče ugotoviti. Medtem ko je prvi zvezek Zbranih spisov zanimal naše občinstvo zlasti zato, ker so bile v njem objavljene prve knjige Ivan Cankarja, ki so že davno posle, je drugi zvezek na drug način zanimiv: To, kar je v drugem zvezku tiskanega, je nov, tudi slovstvenemu svetu po večini neznan Ivan Cankar. Ponatisnjene so v njem črtice in povesti, ki so ali ostale v rokopisu ali bile anonimno dovoljene ali tiskane pod številnimi psevdonimi, tako da vstaja iz II. zvezka docela nova podoba mladega Iv. Cankarja. Gotovo bodo zanimali tudi prvi polemični in kritični spisi pesnikov, ki so bili doslej raztreseni po raznih listih in ki, tukaj v časovni vrsti zbrani, jasno osvetljujejo izvajanje one reforme v zadnjih letih 19. stoletja, katere posledica je nova slovenska književnost. Knjiga je tipografsko vzorno izvršena, je okrašena s pesnikovim avtoogramom in se dobiva v vseh knjigarnah po 68.— Din za broš., po 84.— Din za v polplatno vezan in po 110.— Din za v polusnje vezan izvod.

Mati vzgojiteljica. Ta knjiga, ki je nedavno izšla v novi izdaji, podaja v kratki obliki najvažnejša navodila iz toliko potrebnega vzgojeslovja. Pisana je preprosto in se lahko razširi med ljudstvom. Knjiga ni draga, stane 16 Din. Naroča se na naslov: Uprava »Vigredi«, Ljubljana, Ljudski dom.

H. Druzovič, Pesmarica. IV. del. Zborova šola za meščanske in srednje šole; cena 32 Din, založila drž. založba šolskih knjig in učil v Ljubljani. Kot nadaljevanje in zaključek doslej že v tretji predelani izdaji izišli Pesmaric I.—III., je namenjen pričujoči novi del, predvsem za šolsko zborovo petje, kakor se goji v raznih šolskih kategorijah, osobito v meščanskih ter srednjih in njim enakih šolah. V navedenem delu je pregledno sestavljeno gradivo iz glasboslovja, katerega sledijo tro- in četverglasne pevske vaje v najnavadnejših tonskih načinih, kakor tudi

enostavne vaje v prehajanju v sorodne tonske načine. Pesemski del vsebuje 55 prav spretno izbranih pesmi, predvsem iz stareje literature, pa tudi lepo število originalnih prispevkov ter osobito posrečene prireditve narodnih pesem, slovenskih, hrvatskih in srbskih. Harmonizacija in izpeljava glasov je pri teh dobra ter odgovarajoča glasovnemu obsegu učencev. Namenjena je tro- in četverglasnim moškim kakor ženskim (oziroma otroškimi) zborom, vsled česar je izvedene notacije le v enem, v vijolinskem ključu. Pri sestavi se je oziralo na tvarino, ki je učencem pojmijava in ki je praktične vrednosti, za razne prilike, kakor: šolske slavnosti, izlete, šolske maše i. dr. Vrlo dobro bo torej služila vsem onim šolam, ki goje zborovo petje. Prodajna cena je nizka, tisk in zunanja oprema prav lepa.

Nove šolske knjige osnovnih šol za Slovenijo. Ministrstvo prosvete je z odlokom O. N. Br. 46.855 od 18. avgusta 1925 odobrilo tiskanje abecednikov in čitank državne izdaje, ki jih je priporočil v aprobacijo glavni Prosvetni Svet v Beogradu na podlagi čl. 13. pravil za sestavo in tiskanje učnih knjig za narodne šole v naši državi. Aprobirane so sledeče knjige: Wider »Prva čitanka«, Gangl »Druga čitanka«, Černež »Tretja čitanka«, Rapč »Četrta čitanka« in Flerč »Peta čitanka«. Tudi stari »Abecednik« Gabrček-Razinger je dobil s tem odlokom aprobacijo. Odslej se smejo uporabljati v naših šolah samo te aprobirane učne knjige, ki so izpremenjene in sestavljene v zmislu gori citiranega pravilnika. Večje izpremembe so v tretji, četrti in peti čitanki, vendar se dajo uporabljati še s starimi izdajami, ki jih za prva leta ne bo mogoče zabraniti staršem.

Mladina o sebi. Misli, pota, cilji današnjega slovenskega katoliškega dijaškega pokreta. S tem gradivom je napolnjen mesečnik »Socialna misel« št. 5. Posamezne doneske so predložili Božo Vodušek, O. L., Dora Peganova, Vilko Fajdiga, F. Č., Aleš Stanovnik, Tomaž Furlan, Edvard Kocbek. Priporočamo »Socialno misel«, Upravništvo se nahaja v Ljubljani, Poljanski nasip št. 2. Cena celoletno 40 Din.

Kaj pravijo zgodovinarji...? Listi sporočajo, da so v neki stari donavski strugi pri Budimpešti izkopali stare zlate posode, ki spadajo baje k dragocenemu okrasju velikega hunškega kneza Attila, imenovanega šiba božja. Njegovo truplo so položili — kakor se poroča — najprej v zlato, nato v srebrno in končno vse skupaj v železno krsto. Sužnji so morali napraviti posebno strugo, vodo iz struge odpeljati ter ponoči Attilovo krsto z mnogimi zakladi vred ondi zagrebsti. Nato so vodo zopet v strugo spustili. Pogrebci so bili na mestu umorjeni, da bi groba ne izdali. Attila je imel kot pogan mnogo žen. Ob neki svatbi ga je ponoči najbrž neka ženska umorila. Dasi je imel več kot 50 sinov, je z njim razpadlo vse kraljestvo, ki je

segalo od Perzije do Rena. Sklepa se, da bi imel biti pokopan blizu Budimpešte iz tega, ker se tam v resnici nahajajo grobovi Hunov. Tako mine in gine svetna slava, zemeljsko uživanje in časno bogastvo. Kaj je od vsega tega vzel Attila s seboj? A. Č.

Katoliške šole rešene. Zvezno sodišče v Washingtonu je nedavno odločilo, da je sporni zakon, sklenjen v državi Origen, po katerem so bile katoliške privatne šole ogrožene, protiustaven. S tem je odpravljena nevarnost, da bi se mogle v Združenih državah Severne Amerike prepovedati katoliške šole. Država Oregon je pretežno protestantska. Že pred leti je bil sklenjen zakon, ki je starše silil, da bi morali svoje otroke pošiljati v brezverne šole. Katoličani so takoj stopili na nože in ugovarjali. Najvišje sodišče države Origen je razsodilo, da je ta zakon proti ustavi in da torej ne more dobiti veljave. Toda zagovorniki enotne, brezverstvene šole so poslali takoj priziv na zvezno sodišče v Washington. Stvar se je vlekla in vlekla. Slučaj je bil za katoličane mučen, kajti od rešitve tega priziva je zavisela usoda vsega katoliškega šolstva v Severni Ameriki. Ako bi bilo sodišče izreklo, da je šolska postava v Oregonu v skladu z ustavo, bi najbrž temu odloku primerno sledile tudi druge države, in na tisoče cvetočih katoliških šol bi bilo treba zapreti, otroke pa poslati v brezverne šole. Zdaj ne more nobena država nastopiti proti privatnim katoliškim šolam, dokler je v veljavi sedanja ustava. Da se pa ta ne izpremeni, zato bodo že skrbeli katoličani. Za izpremembo bi bila potrebna dve tretjinska večina zastopnikov vseh 48 držav. A. Čadež.

Iz »Gorskega venca«. Svet, prečiščen na rešetu. O tem pripoveduje igumen Štefan vladiki Danilu sledeče:

Jaz predrl sem sito in rešeto,
pa izkusil ta hudobni svet sem,
čšaš strupa sem do dna izkapil
ter spoznal sem z grenkim se živiljenjem.
Vse, kar biva in kar more biti,
meni skrito prav nič ni ostalo;
karkolj pride, k temu sem pripravljen.
Zla pod nebom, ki so raznovrstna,
dota za na zemljo so človeku.
Ti si mlad še in nevešč, vladika!
Prve kaplje iz strupene čaše
najbolj grenke so in pa uporne;
o da znal bi, kaj te vse še čaka!
Tale svet je trinog že trinogu,
kaj pa šele duši blagorodni!
On peklenski je sestav nesloge:
v njem bojuje duša se s telesom,
v njem bojuje morje se z valovi,
v njem bojuje zima se s toplino,
v njem bojuje veter se z vetrovi,

v njem bojuje se žival z živaljo,
v njem bojuje narod se z narodom,
v njem bojuje človek se s človekom,
v njem bojuje jeden dan se z drugim,
v njem duhovi se boré z nebosi.
V njem telo pod silo duše stoka
in v telesu duša se koleba,
morje stoka pod nebesno silo
in nebo se v morju vse koleba.
Strahovito val se stiska s valom
ter oba se lomita ob bregu.
Nihče srečen ni in zadovoljen,
nihče miren, nihče ni pokojen,
vedno človek roga se človeku:
opica se gleda v ogledalu. —

»Gorski venec« je najbolj znana dramska pesnitev črnohorskega vladike Petra II. Petrovića Njeguša, največjega srbskega pesnika. V slovenščino ga je prevel ter opremil z zemljepisnim, zgodovinskim in estetsko-kritičnim uvodom prof. Rajko Perušek; založila in izdala Slovenska Matica v Ljubljani l. 1907. Pesnitev obsega 2819 verzov. Peter II. Petrović Njeguš je bil rojen l. 1813. v selu Njeguših v Črni gori, postal menih in z 19 leti vladar Črne gore, umrl pa l. 1851. »Gorski venec« je dovršil leta 1846. in je izšla prva izdaja na Dunaju. Leta 1855. so prenesli Njeguševo truplo s Cetinja na visoki vrh Lovčena, med vojsko l. 1916. so ga Avstrijci zopet prenesli v samostan na Cetinju. Dne 20. septembra t. l. so z veliko slavnostjo prenesli te zemeljske ostanke vnovič v grobnico na Lovčen. V Črni gori so se ob tej priliki vršile Petroviću Njegušu v spomin ob navzočnosti kralja in kraljice in drugih dostojanstvenikov velike svečanosti, po vseh šolah v državi pa spominke proslave. F. Lužar.

Napitnina = Trinkgeld! Kar ti dam, to moraš zapiti! To besedo smo povzeli od Nemcev! Pa ni popolnoma pravilno prestavljena. Pravilno bi se moralo reči »pitnina«, a pravijo napitnina, češ, ne le piti, ampak napiti se moraš. Rabimo mesto te besede — postrežnino! »Prerod«, št. 9.

Pravilnik o gostilnah, kavarnah in ostalih obratovalnicah z alkoholnimi pijačami. V členu 55. točka c), novega pravilnika stoji: Lastnikom teh obratovalnic je prepovedano dajati osebam pod 18 leti v javnih lokalih alkoholne pijače, najsi so v družbi odraslih oseb. Osebe pod 18 leti smejo zahajati v kavarne, gostilne in restavracije

zaradi hranjenja ali v družbi roditeljev, varuhov, zakonskih zastopnikov, odraslih sorodnikov. (»Uradni list« št. 83.)

Naraščanje kmetijskih šol. Nemčija je imela 1870. leta 8 kmetijskih šol, Francija pa 57, v letu 1913. pa je imela Nemčija 2500 kmetijskih šol, Francija pa v l. 1920. samo 54 kmetijskih šol. Medtem, ko je v Nemčiji vsled vzgojnega delovanja kmetijskih šol produkcija žita narasla od 14 na 22 q na ha, je v Franciji ostala ista in koleba med 12 in 13 q na ha. (Agrarna biblioteka 16, Zagreb.)

Z ljubljanske univerze. V šolskem letu 1924/25 je imela ljubljanska univerza 1210 slušateljev, in sicer 215 na filozofski, 343 na juridični, 67 na medicinski, 484 na tehnični in 101 na bogoslovni fakulteti. Rednih slušateljev je bilo 1171, izrednih pa 39. Slušaateljic je bilo 60 rednih in 21 izrednih.

Novo računalno.

Imel sem priliko, da sem si ogledal novo računalno, ki ga je konstruiral dr. Djoka Bogojevič, ki je učiteljeval v Sarajevu in Derventi. Originalni model je poslala naša vlada na letošnji razstavo dekorativne umetnosti in industrije v Pariz, kjer je bil sprejet kot najpopolnejše učilo za računsko-geometrijski pouk v osnovni šoli.

Bogojevičovo računalno je sestavljeno tako, da lahko služi kot prav dobro nazorilo za ves računski in geometrijski pouk, kakor tudi za pouk o dolžinski, ploščinski in telesninski meri. K računalu spada namreč obilica figur, geometričnih teles, več meterskih palic, dalje sestavljenje kocke dm^3 , votle mere in lična tehtnica z uteži.

Za 1. razred služita gorenji žici s kroglicami, da na njih izvedemo spojen sistem štev. vrst in štev. slik. Na 3. žici je 100 palčic (10 cm dolge lesene prizme), ki so z

večjo, barvano palčico razdeljene po 10 in 10. Te služijo za ponazoritev računanja v 2. razredu. Ker delamo s prizmami tako, da jih zavrtimo s spodnje žice na gornjo, dobimo a) številno vrsto, b) številne slike. Nad žicami je tabela s predalčki za osnovne tipe št. slik, za številke, ali tudi za érke. Čez prizme na 3. žici se da pritrditi meterska palica, katere vsaka stran ima razdelbo, ki jo baš rabimo.

Pod žico s prizmami je tabla $1 m^2$, sestavljena iz 10 deščic, ki so 1 m dolge in 1 dm široke. Vsaka deščica je razdeljena v $10 dm^2$, zaporedoma belo in modro barvanih, a prvi dm^2 je razdeljen v cm^2 . Za 3. razred nam predstavlja vsaka deščica 1 stotico, vsa tabla pa tisočico. — Čez tablo se dajo montirati žice (10) bodisi v vodoravnem položaju — za ponazoritev množenja, — ali pa v navpičnem položaju, kar služi za določanje mestnih vrednosti dekadičnega sistema, tvarino za 4. razred ponazorujemo s centimetrskimi, oziroma milimetrskimi prostorčki, ki dajo pojme števil do 10.000 oziroma do 1 milijona. — Tabla se da obrniti. Na drugi strani je po barvana črno in ima v sredini pritrjena dva kazalca, s katerima se opišeta dva koncentrična kroga, tako dobimo urno ploščo, kjer se deca vadi čitati na uri in spoznavati čas ter rim. štev. do 12. (2. razred.)

Pripominjam, da je ministrstvo prosvete z odl. O. N. 8374 z 3. marca 1924 odobrilo uvedbo tega učila v naše šole in ga priporočilo. Izumitelj razpolaga tudi s številnimi priporočili in pohvalami od strani šol. upraviteljev. V Mariboru je model razstavljen pri zastopniku g. Ambrožu Praetoni v bivši pisarni pivarne Laško na Aleksandrovi cesti 14, kjer se sprejemajo tudi naročila. — Cenj. tovarišem učiteljem toplo priporočam, da si ga ogledajo. — A. Kutin m. p.

Društvena in stanovska kronika

Izpremembe v državni službi. »Službene Novine« objavljajo: Dr. Stanko Bevk, bivši šef prosvetnega oddelka v Ljubljani, je imenovan za inspektorja srednje in strokovne nastave pri prosvetnem oddelku v Ljubljani v 3. skupini 1. kategorije. — Za oblastnega šolskega nadzornika za mariborsko oblast je imenovan Ivan Vrščaj, profesor na mariborskem učiteljsčju, doseđani oblastni šolski nadzornik Henrik Schell je premeščen v Konjice.

Imenovanja. Imenovana je v Radovljico ga. Bábler-Delak Alojzija, učiteljica z Bleda. Na osnovi čl. 71. uradn. zak. so imenovani: V Pamečah Ivan Lazar, v Gornji Radgoni Ana Strgarjeva, pri Sv. Križu Hedvika Slokarjeva, v Kramarovcih Terezija Permuhova, na Ptujski gori Marta Jur-

kova, v Slivnici Bogdana Rupnikova, v Zg. Kungoti Ana Leskovarjeva, pri Sv. Lovrencu Zora Logarjeva, v Grižah Ž. Kiler, pri Sv. Križu Ljudmila Glinškova, v Grižah Marija Kasteličeva, v Dol. Lendavi Draga Roškarjeva, v Pertočih Hilda Požarjeva, pri Sv. Duhu I. Ferjančičeva.

Upokojitev učiteljstva s 35 službenimi leti. Na predlog ministra prosvete g. Velja Vukičeviča so bili z dne 10. avgusta 1925 s kr. ukazom na osnovi čl. 141. čin. zak. stalno upokojeni s penzijo, ki jim pripada po službenih letih:

V ljubljanski oblasti so upokojeni sledeči šolski upravitelji: Simon Gajšek na Dobovi, Blaž Tominc v Globokem, Ignacij Zupan v Brežicah, Ivan Kambič v Črešnjecju, Tomo Petrovec v Jaršah, Janko Toman

v Moravčah, Miha Vrbič v Sodražici, Ivan Jezeršek v Križah, Friderik Kramer v Školji Loki, Fran Luznar na Primskovem, Karel Završnik v Dupljah, Aleksander Lunaček v Št. Rupertu, Josip Armič v Radečah, Ivan Četina v Laškem, Fran Gostinčar na Zidanem mostu, Bernard Andolšek v Litiji, Miha Debelak v Šmartnem pri Litiji, Avgust Korbar v Zgornji Šiški, Ivo Trošt v Tomišlju, Fran Juvanec v Mirni peči, Anton Eržen v Podgorju, Fran Jereb v Rajhenburgu, Pavel Gorjup, učitelj v Ljubljani, Vita Župančičeva, strokovna učiteljica v Ljubljani in Rajko Justin, učitelj na univerzi v Ljubljani.

V mariborski oblasti so upokojeni šolski upravitelji Ivan Štukelj v Frankolovem, Jože Klemenčič v Galiciji, Fran Brinar v Gotovljah, Anton Sivka v Št. Juriju ob južni žel., Janko Koderman v Pirešicah, Ulrik Konjar v Motniku, Fran Lorber v Braslovčah, Ivan Cotar v Gomilskem, Ivan Kramar na Vranskem, Ivan Benkovič v Dokležovju, Dragotin Čížek v Dolgi vasi, Ivan Ravbar v Črešnjicah, Mihael Lesnika pri Sv. Ani v Slov. Goricah, Anton Vogrinec pri Sv. Antonu v Slov. Goricah, Srečko Škerjanc v Št. Rupertu v Slov. Goricah, Fran Verbič v Mariboru, Anton Krkovič v Črešnjevcih, Vinko Jug v Podovi, Radoslav Knaflič v Radvanju, Jože Kokelj v Studencih, Josip Čuček v Brezovcih (Prekmurje), Avgust Požegar v Gederovcih, Matija Zver v Kuzdobljanju, Štefan Kolarš v Srdici, Ferdo Pečnik v Guštanju, Vekoslav Pogrujc v Hajdini, Franjo Megla pri Sv. Lenartu, Josip Rajšp v Ormožu, Peter Kavčič v Novi cerkvi, Anton Kosi v Središču, Anton Križ v Zavrču, Fran Šinigoj v Selih-Vrbe, Alojzij Šehel v Slovenjgradu, Alojzij Trobej v Šoštanjju, Alojzij Pečnik v Bučah, Fran Lovrec v Podčetrtku, Anton Gradišnik v Polju, Hugon Plhak na Sladki gori, Tomo Kurbus v Slivnici, Josip Stritar v Št. Vidu pri Grobelnem. Nadalje: Josip Kranjc, stalni učitelj v Šmartnem ob Paki, Franc Iglar, stalni učitelj v Ribnici na Pohorju, Mihael Levstik, učitelj v Celju, Terezija Golmajer-Sošičeva, učiteljica v Kalobju, Fran Zaherl, stalni učitelj v Ljutomeru, Ivana Schneider, stalna učiteljica v Cezanjevcih, Lucija Gabrščekova, učiteljica v Veliki Nedelji, Viktorija Gradišnik-Tavčarjeva, učiteljica v Polju.

Umrli je na Vrhniki Vinko Levstik, nadučitelj v pokoju. — V Gradcu je umrla 21. septembra po dolgotrajni in težki bolezni Justina Schwinger, učiteljica na Viču pri Ljubljani.

Zborovanje podružnice Slomškove zveze za kranjski in radovljski okraj dne 13. maja na Bledu. Na dnevnem redu je bilo predavanje tov. Terezije Kovačičeve: »Pouk na enorazrednici« in predavanje tov. Alfonze Lindtnerjeve: »Fizikalni pouk — priroda — življenje«. Zborovanje je otvoril predsednik tov. Joško Vider, pozdravljaj množično

vilno zbrance člane, zlasti g. kaplana Anton Dolinarja, ki se je z veseljem odzval vabilu in prihitel zopet v naš krog. Nato je referirala tov. Kovačičeva. Z veseljem smo pričakovali to predavanje, zlasti ker službuje naša tovarišica že 29 let nepretrgoma na istem mestu, vršeč neumorno, s požrtvovalno ljubeznijo svoj težavni posel. Narisala nam je bridkosti in solčne strani življenja učitelja na razdeljeni enorazrednici. Pouk na takih šolah je brez dvoma eden najtežjih in najnapornejših. V nižji skupini obsega I. oddelek 1. šolsko leto, II. oddelek 3. in 4. leto; v višji skupini obsega I. oddelek 4. šolsko leto, II. oddelek 5. in 6. šolsko leto; I. odd. ponavljalne šole 7. šolsko leto, II. oddelek 8. šolsko leto. Enorazrednica je torej nekako skrčena osemrazrednica. V vsakdanji šoli ima učitelj vsakokrat tri šolska leta pred seboj. — Nato je govorila predavateljica o notranjem delu. Prinesla je s seboj tudi zvezke najboljših in najslabših učencev, iz katerih se jasno zrcali neumorljiv trud svoje učiteljice. Za dosego učnih uspehov je posebno poudarjala: Delavnost učitelja in učencev. Disciplino. Ljubezen do mladine. Dobro voljo in skrbno pripravo. Zajemljivost in živahnost pouka.

Bili smo v duši in onem malem raju naše predavateljice. Vsak se je živo zamislil v njeno delovanje, njeno življenje. In glej, — sredi najlepšega dela, ločitev od onih, ki jih je spremljala osem let. In tako pravi: »Malega neboglenka sprejmeš; boječče upira vate svoje nedolžne oči. Potem se pa pod tvojim vodstvom razvija in raste, bistriši mu um, blažiš srce, vnemaš ga za vse dobro in lepo: z rahlo roko odstranjaš tej človeški cvetki plevel, ko še komaj viden poganja. In pride dan ločitve! Osem dolgih let si se trudil; iz nežne cvetke, ki ti je bila izročena, je postalo šibko, šibko debelece. Kaj bo, če prihruje vihar in ga bo majal in tresel? Ali ima dovolj opore? S solznim očesom stisneš deci roko, ko te zapušča in poziknuša z negotovimi koraki pol v svet.« — A vez ljubezni med učenci in učiteljem ni pretrgana. Zaupanje in ljubezen mladine in odraslih je vračilo — za ljubezen.

Predsednik se je zahvalil predavateljici, želeč še mnogo tako vzornih idealnih učiteljic naši domovini.

Sledilo je predavanje tov. A. Lidtnerjeve. Bog je ustvaril človeka, ustvaril zanj prirodo in vse, kar je, dal mu je pa tudi umskih zmožnosti, da jih dalje razvija, z njimi prirodo spoznava in iz nje črpa. Človek se je moral boriti s narodo in njenimi silami, da vzdrži sebe in dvigne svoje potomstvo. Na ta način je nabiral v narodi najrazličnejša izkustva. Tako se je začela razvijati znanost o narodi. Priroda znači grški physis in odtod se je razvilo ime fizika. Fizika bi značilo tedaj znanost o skupni narodi. V starem veku je tudi imela tako velikoobsežen pomen. Pozneje se je odcepila biologija,

prirodopis, kemija, astronomija, tehnika in meteorologija. Vse te znanosti so torej nastale iz skupnega debla — prirode. Določiti meje med posameznimi se popolnoma ne more, kajti nastanejo vprašanja in problemi, ki segajo v vse prirodne nauke, kar je dokaz, da so znanosti, kakor priroda sama, ki se v njih obrazuje, edino ena celota. Po tej oddelitvi je fiziki preostala samo še znanost, ki se bavi z izprememami na mrtvi, anorganski prirodi, brez tvarnih izprememb. — Pri razdelitvi fizike v ožjem smislu je deloval subjektivni moment. Človek jo je razdelil po svojih čutilih v mehaniko, kaloriko, akustiko, optiko, magnetizem in elektriko. Objektivna razdelitev bi bila znanost o gibanju in tresenju. Metode so sledeče: Prva in najstarejša metoda je neposredno opazovanje v prirodi. Iz te se je razvila druga, eksperimentalna metoda. Eliminiramo li nebitvene pojave, dospemo do tretje metode o kvantitativnem merjenju. Zadnja in najzanesljivejša metoda pa je teorija materije. Z ozirom na metode bi razdelili tedaj fiziko v eksperimentalno in teoretično ali matematično fiziko. Človekova naloga je, da prirodo spozna in iz nje črpa. Iz prirode odseva modrost, močičnost in ljubezen božja, ona je naša hraniteljica, naša učiteljica, blažiteljica naše duše — je vir napredovanja.

Zato je treba učitelju obračati posebno pozornost na prirodoznanstveni pouk, oziroma v našem smislu na fiziko. Učitelj mora predvsem sam negovati ljubezen do prirode. To ljubezen si pridobi in množi z opazovanjem in poglobljenim študijem. Torej v prvi vrsti izpopolnjevanje samega sebe. Česar človek sam nima, tudi drugim dati ne more. Vsak pojav, ki se ima obravnavati v šoli, bodi povzet iz življenja; poizkus v šoli je šele posledica prirodnega pojava. Vse obravnavano je treba zopet nadovezati na praktično življenje. S tem učence spozna, da fizika ni mrtev predmet, da ne obstoji samo v par formuliranih stavkih, temveč da je podlaga vsemu industrijskemu razvoju. Študijski izleti kot reprodukcija obravnavane snovi in spoznavanje pomena in vrednosti prirodnih sil. Praktične naloge in navodila za izrabljanje sile. Pri vsem pouku je paziti na samodelavnost učencev, aktivnost duše in telesa. Učenca je treba privedi do sposobnosti opazovanja, da opazi pojave, njih vzroke in vezo med njimi, neko stalnost v redu, njih efekt in praktično uporabo. Učenci tudi sami sodelujejo pri poizkusih, izdelajo sami enostavne aparate in praktično izvrše to, kar so se učili. Zlasti mnogo prilike za ročnost jim nudi n. pr. elektrika. Na podlagi opazovanja in učiteljevega navajanja pridejo učenci sami do zaključka — razlaganja pojavov. Učenci uvidijo, da je vzrok vsakemu pojavu neka sila, ki se pa vedno pretvarja. Zato mora biti vsa snov vezana, pouk pregleden, ne pa, da se strogo veže le na posamezne lekcije. P r i o r o d a s e

ne deli, en pojav sledi iz drugega, ena sila se pretvarja v drugo in povrača zopet v prvotno obliko nazaj. Tako mora biti tudi ves fizikalni pouk vezan med seboj. Seveda je treba tu postopati postopoma, po razvoju razuma otrokovega. Leta 1842. je znameniti nemški zdravnik Julij Robert Mayer dognal, da so mehanično delo, kalorika, optika, magnetizem in elektrika v bistvu ena in ista sila. Rekel je: »Le ena sila postoji. V večnem menjanju kroži v mrtvi in živi prirodi, a v eni kot drugi ni pojavov brez njene izpremembe.« Kakor ima kemija proučevati izpremembe materije, tako ima fizika proučevati metamorfoze sile. Stvarjanje in uničevanje sile leži izven človeškega uma in njegovega delovanja. Govori le kemija o neuničljivosti materije, tako dokazuje fizika kvantitativno neizpremenljivost sile, poleg izpremenljive oblike. — Tako so gibanje, toplota, magnetizem, elektrika, kemična sila le oblike vedno iste prirodne sile, ki je v vsemirju in se pretvarja pod ugodnimi prilikami. Kakor ima vsako telo svojo materijo, tako ima vsako telo svojo energijo, t. j. sposobnost, da izvrši delo. Tako n. pr. opeka, ki leži na krovu, ne sestoji samo iz materije, temveč ima tudi skrito silo, ki pride lahko do očitovanja in se imenuje v položaju mirovanja opeke potencialna energija. Ko udari opeka ob tla, se pretvori kinetična energija v mehanično energijo, opeka razpade, nastane zvok, tresenje in iz tega energija toplote.

Zlasti je velike važnosti za nas električna energija. Vzrok leži v tem, ker se da deliti na kolikor delov hočemo. Zadostuje le ena centrala, ki nam daje električno energijo za promet, kurjavo, razsvetljava, tovarne itd. Zato je od največje važnosti izkoriščanje prirodne sile — osobito vode. Voda pade na turbino, ki je v zvezi z dinamostrojem, v tem se pretvarja kinetična energija v električno energijo, iz katere zopet dobivamo razne vrste energije. Vsi stroji imajo samo nalogo, da energijo pretvarjajo, a ne da jo stvarjajo, vendar dobivamo iz strojev vedno manj koristne energije kot smo jo vložili, ker se stanoviti del pretvarja v toploto, ki je za nas izgubljen, nikakor pa za prirodo. Pretvarjanje energije v drugo svrsto energije je nakratko združeno v zakonu o vzdrževanju energije. Bistvo fizike obstoji v spoznavanju sile in pomenu te sile za obstoj človeštva. Priroda deluje na človeka — njegovo dušo. A Bog je ni ustvaril samo za občudovanje, temveč da tudi iz nje črpamo vse za življenje potrebno. Če bomo sami umevali fiziko, sami vzljubili, cenili prirodo, le tedaj smo gotovi, da bo naše delo prinašalo sad. Rastlo bo spoznavanje vrednosti prirode, napredovala bo industrija, napredovalo bo blagostanje človeštva.

Predavanju so sledile slučajnosti. Stanovske zadeve. — Popoldne prosta zabava.

A. L.

Zastopniki UJU pri novem min. prosv. g. Velji Vukičeviću.

Stališče ministra prosvete k projektu šolskega zakona. — O delovanju učiteljstva. — Stališče gledé šolskega nadzorstva in nadzornikov. — Nameščenja in premeščanja.

Dne 31. julija je sprejel novi minister prosvete izvršilni odbor UJU. Predsednik UJU g. P. Vuksanović je pozdravil ministra prosvete kot novega šefa; v nagovoru je posebno poudaril nujnost donošenja edinstvenega zakona o osnovnih šolah, o reformi osnovnega pouka in unifikaciji pouka v državi, zaprosil je g. ministra za mišljenje gledé šolskega zakona, opozoril je na pripombe učiteljstva k zakonu, ki jih je podalo v posebnih spomenicah; opozoril je na razpravo o osnutku šolskega zakona, ki pride zopet na dnevni red glavne skupščine UJU v Subotici, zavzel je stališče k postopanju političkih oblasti napram šoli in učiteljstvu, glede izmenjavanja šolskih nadzornikov, premeščanja in odpuščenja poedinih tovarišev, ki jih provzročajo politički ljudje; zaprosil je g. ministra za običajno podporo, ki jo je doslej prejemalo UJU ob priliki prirejanja glavnih skupščin.

G. minister je izvajal sledeče:

Jaz sem sam po stroki profesor in bil sem svoječasno tudi nadzornik narodnih šol. Prilичno poznam šolo in učiteljstvo.

V novjših vrstah učiteljstva se dogajajo pojavi, ki ne služijo v čast ne učiteljem in ne prosvetnim delavcem, kakor mi je to neprijetno reči. Mlajši so si izbrali nezgoden pravec.

Bil sem v družbi z učiteljstvom in oni so napredni ljudje, toda med njimi je tudi takih, ki gredo v ekstrem, dasi nimajo razloga za to.

Za državo je opasno, da učitelji prednjačijo razdvajajočimi akcijam; zanašanje nereda je za nas nepotrebno in zlo.

Projekta zakona še nisem proučil. Proučiti ga hočem in nečem ga izvršiti brez vas. Pričakujem, da zaslišim tudi mišljenje glavne skupščine UJU glede tega. Nato se hočem odločiti ali se podnese ta projekt ali se izdela novi, kar je stvar forme. To zavisi v prvi vrsti od obsega sprememb. Vaša in moja želja je, kakor tudi narodne skupščine, da se zakon donese v korist šoli.

Netočno je bilo iznešeno, da prinaša vojašnica več kakor šola. Toda tudi učitelj ni dal vsega, kar treba, četudi prštevam pri tem vse težkoče, ki ovirajo, da se ne more povsem posvetiti svojemu delu. Dobe se tudi učitelji, ki niso odgovarjali svojim dolžnostim. Takih je največ med mladimi. Dobe se učitelji, ki vzgajajo in uče deco radi ocene, a dete ne zna potem kupiti niti vsakdanjih potrebščin v trgovini.

Vsi, ki vodimo šolo, smo dolžni, da jo dvignemo s tem, da bo vsakdo na svojem mestu. Naj vsakdo svobodno razpolaga s svojim mišljenjem.

V prošlosti je bil ugled učiteljev drugačen kakor sedaj, boljši. Sedaj se je izpremenilo, ni več onih nekdanjih narodnih učiteljev. Opazil sem odvratne scene, kvarne za ugled učiteljstva in njega podmladek. Naravno, da je temu vzrok hitra in nepovoljna priprava učiteljstva in skrčeno šolanje v vojnem času.

Kar se tiče zakona ste dolžni, da vodite vester račun tudi o pouku in o tem, kaj mora dati država od tega kar je dobro za šolo, kakor za njeno vzdrževanje. V tem morate biti nepristranski.

Šolsko nadzorstvo se je ponižalo, ker so nadzorniki brez pravih kvalifikacij, poleg tega je najtežje nadzorovati sebi enake, ker od njih se je treba z nečim višjim razlikovati. Nadzorniki so pretvorjeni v strankine organe, ki so partijski korteši, ki hočejo partijske prijatelje čuvati, a protivnike odbijati in nimajo višje kvalifikacije in ugleda. Tako nadzorstvo ne more dati dobrih rezultatov, ki se zahtevajo in kar vi zahtevate, ker polagate največjo pažnjo temu vprašanju, kar me zelo zanima.

Proučiti čem zakon in ga z vami pretresati in izpremeniti. Pred skupščino ne pride pred oktobrom, a dotlej hočem o njem čuti vsa potrebna mišljenja, vaše in naše skupščine.

Glede premeščanj se hočem strogo držati obstoječih zakonov. Kdor v tem oziru dela po svoji glavi — greši; kdor deluje na podlagi zakonov — ne. Moj vodnik je zakon, kar gre mimo ali preko tega — je nasilje. Kar je tako napravljeno hočem popraviti, pa če bo to komu ljubo ali ne.

V vsem hočem biti objektivni. Mnogo zaved moram popraviti kot odgovorna oseba. Morda bom izpremenil tudi kak postopek, ki je dosedaj bil v veljavi. Hočem, da se izvede, kar je treba izvesti, da se pride do boljših pravcev.

Bodite v kontaktu z ministrstvom in pridite sami ter kadar bode te pozvani, da izvršimo projekt zakona v korist šoli.

Podporo, za katero prosite, hočem odrediti na podlagi budžeta.

S tem je minister zaključil svoja izvajanja.

Podmladek Rdečega Križa.

Organizacija podmladka Rdečega Križa v šolskem letu 1925./26.

Po odredbi glavnega odbora Podmladka društva Rdečega križa v Beogradu z dne 2. avgusta 1925. št. 5334, se ima v šolskem letu 1925./26. nadaljevati delovanje Podmladka v tisti smeri kakor v lanskem šolskem letu.

Glavni odbor v Beogradu bo s septembersko številko »Glasnika« poslal vsem organizacijam in šolam razredne članske karte, da jih izpolnijo in pošljejo glavnemu in tukajšnjemu oblastnemu odboru.

Ko prejme glavni odbor te razredne članske karte, bo sam iz Beograda poslal šolam

dijaške članske karte, borbo za dobro zdravje, značke i. dr. Knjig o prejemanju in izdavanju glavni odbor v šol. letu 1925./26. ne bo pošiljal in ne natisnil, nego naj učenci na podstavi lanskih knjig sami uredijo svojo blagajniško knjigo.

Polletne izveščaje naj pošljejo šole koncem januarja in koncem junija, a obrazce za te izveščaje bo poslal glavni odbor v teh mesecih neposredno šolam.

Polovico članarine, ki se pošilja glavnemu odboru, naj pošljejo šole v bodoče kakor dosedaj koncem meseca januarja in koncem šolkega leta direktno glavnemu odboru v Beograd.

Oblastni odbor pozivlja vse svoje organizirane šole, da se potrudijo, da v šolskem letu 1925./26. čim intenzivneje izvajajo program Podmladka, da izvršujejo higijenska pravila, da prirejajo izlete, koncerte in zabave s poučno vsebino, da izvršujejo dobra dela s sredstvi, ki so jih sami zaslužili, da si dopisujejo in izmenjavajo darila s tovariši v naši državi in zunaj države itd. Posebno pažnjo je treba posvetiti temu, da se dostojno proslavi dan Podmladka Rdečega križa, ki je določen za 1. decembra za vso kraljevino. Glavni odbor v Beogradu bo s posebnim razpisom pozval šole, da ta dan proslave čimbolje.

Organizirane šole naj od začetka šolskega leta štedijo denar in zbirajo sredstva za svojo ferijalno kolonijo, tako da vsaka šola v večjem kraju priredi svojo ferijalno kolonijo.

Ob priliki proslave 50letnice obstoja našega Rdečega križa se bo v šolskem letu 1925./26. vršil spomladni kongres članov Podmladka iz vse države. Na tem kongresu bo vsaka šola izkazala, kaj je učinila in v koliko času naj se pripravi čim več ročnih del za razstavo, ki se bo tem povodom priredila v Beogradu. Deca naj se fotografirajo pri delu v delavnici, na vrtu, na igrališču, na ekskurziji, pri zabavi itd. Glavnemu odboru naj se pošljejo poleg izveščaja tudi fotografije, da jih uporabi po potrebi za »Glasnik«.

Tajnik:

Predsednik:

Fran Gabršček s. r.

J. Wester s. r.

10. oktober 1925. Bližamo se peti obletnici nesrečnega izida koroškega plebiscita in naša dolžnost je, da ta dan resno manifestiramo za koroške Slovence. Pokrajinski odbor Jugoslovenske Maticе v Ljubljani pripravlja za vso intenzivnostjo resne manifestacije širom Slovenije in se razpošilja prav te dni tozadevni dopisi in navodila na vse v pošte prihajajoče faktorje. Že danes prosimo, da se pripravijo prav vsi kraji na to manifestacijo. Pokrajinski odbor bo šel vsem prirediteljem kolikor bo le mogoče na roko. Nemci v Avstriji pripravljajo za ta dan žumne veselice, mi pa se z resnimi prireditvami spomnimo koroških Slovencev in dajmo jim moči, da vztrajajo v njihovem

boju za ohranitev svojega jezika in svoje zemlje, kjer je tekla zibelka Sloventva. Slovenci, pripravite se, da bo 10. oktober — Koroški dan — izpadel častno za nas in za brate onstran Karavank.

Jugoslovenska Matica.

Določbe iz zakona o budžetskih dvanajstlinah za avgust-november 1925.

Člen 20. Vsa izvršena izplačila na plače, pokojnine, doklade in potne stroške državnih uslužbencev za čas od 1. septembra 1918 do 31. marca 1925, za katere ni bilo svoj čas dovoljno kredita, se priznajo kot stalni izdatki in se morajo kot taki zaračunati.

Člen 39. Državni uslužbenci, ki so bili pred uveljavljenjem zakona o ustrojstvu vojske in mornarice od 9. avgusta 1923 in uradniškega zakona od 31. julija 1923 izven službe (v pokoju, odpuščeni, v ostavki), pa so bili po uveljavljenju teh zakonov vnovič sprejeti ali bodo sprejeti v drž. službo, ne morejo biti upokojeni po novem zakonu pred potekom 3 let odkar so vstopili vnovič v službo. Če se upokojijo taki uslužbenci pred potekom 3 let se jim odmeri pokojnina po odredbah prejšnjih zakonov vendar na podlagi prejemkov, ki so jih imeli ali bi jih imeli, preden so vnovič vstopili v drž. službo, in ki ustrezajo položajni plači, ki so jo dobili z reaktiviranjem. Čas, ki so ga prebili v državni službi, odkar so bili vnovič sprejeti, se jim računa procentualno. Rok 3 let se računa po efektivnem trajanju. Ta določba se ne nanaša na one, ki so bili upokojeni pred razglasitvijo tega zakona, bodisi da jim je pokojnina regulirana ali ne. Od tega so izvzeti oni uslužbenci, ki morajo biti upokojeni pred potekom 3 let po samem zakonu, kakor tudi oni, ki so dovršili število let za polno pokojnino, ti pa le pod pogojem, da ne bodo upokojeni na lastno prošnjo. Dalje se ne nanaša ta odredba na one uslužbence, ki bi bili pred potekom 3letnega roka upokojeni po čl. 137., zadnji odstavek, uradniškega zakona (poškodbe ali bolezni, ki se je pojavila kot posledica izvrševanja službe), in pa na družinske pokojnine uslužbencev, ki so umrli kot aktivni pred potekom 3letnega roka.

Člen 40. Uslužbenci, ki bodo napredovali v višjo skupino, dobe pravico na osebno pokojnino po prejemkih te skupine šele potem, če so prebili v tej skupini najmanj eno leto službe; v nasprotnem primeru jim pripada pokojnina po prejemkih ene skupine, v kateri so poprej bili. Od tega so izvzeti oni uslužbenci, ki se upokojijo zaradi poškodbe ali bolezni, ki so si jo nakopali v službi, in pa oni, ki so dovršili 60 let starosti, ali pa so postali duševno ali telesno nesposobni za službo. Ne velja pa to za družinske pokojnine državnih uslužbencev, ki umro kot aktivni.

Člen 41. Osebe, ki so dovršile 60 let starosti, ne morejo biti sprejete v državno službo. —

Člen 50. Odredbam členov 31, 239 in 243 uradniškega zakona se daje sledeče zakonito tolmačenje: Povišek 15% najvišje stopnje osnovne plače se računa za pokojnino samo onim državnim uslužbencem, ki imajo 35 let efektivne službe, oziroma onim uslužbencem državnih prometnih ustanov (železnica), ki imajo 26 odnosno 32 let efektivne službe. Državnim uslužbencem, za katere je izdana odločba, da se ne prevedo, pa so bili zaradi tega upokojeni, kakor tudi onim, za katere v obče ni bila izdana nikakva odločba o prevedenju, a ki so upokojeni pred potekom roka, ki je določen z zakonom za prevedenje, in sicer neglede na to, da li so do upokojitve dovršili zakonito število let službe oziroma dosegli starost, s katero morejo po zakonu iti v pokoj, pripada pokojnina po plači, ki so jo imeli za časa upokojitve, in sicer po prejšnjih zakonih.

Enotni učni načrti in učni programi za osnovne, srednje in meščanske šole in za učiteljska v vsej kraljevini. Na podstavi čl. 28. zakona o proračunskih dvanajstih za mesece april, maj, junij in julij 1925 je predpisal bivši minister za prosveto Pribičević z dne 27. junija 1925 nove učne načrte Objavljeni so v »Uradnem listu« od 29. avgusta, št. 81.

Povišice in rodbinske doklade. Več učiteljev je vložilo po proračunskem letu (po 31. marcu 1925) prošnje za priznanje in nakazilo povišic, ki so dospelo v izplačilo pred 1. julijem 1925. Ker spadajo poviški prejemkov do 31. marca 1925 v prejšnje proračunske dobe, bodo morali prizadeti čakati na izplačilo omenjenih poviškov do otvoritve naknadnega kredita, kar traja navadno delj časa. Z ozirom na računске predpise, ki določajo, da se smejo izplačati zneski (plače, pokojnine, rodbinske in draginjske doklade), ki spadajo v minulo proračunsko dobo le v prvih dveh mesecih (april, maj) novega proračunskega leta, naj vsakdo vlagá take prošnje pravočasno! O dospelosti povišic pove natančno »Ročni katalog«, ki se dobi za 16 Din v »Učiteljski tiskarni« v Ljubljani.

Važen odlok za upokojence. Generalna direkcija državnega računovodstva je izdala odlok, da za izdajanje nakazila za pokojnino uradnikom ni treba čakati na sklep glavne kontrole, ako je že storjen kompleten sklep glede pravice do pokojnine in glede višine.

Stari upokojenci. Med upokojenci so največji revčji staroupokojenci, ki niso bili prevedeni na dinarske pokojnine. Čas zahteva, da se to že vendar uredi, kakor so uredile druge države in dobi vsak, kar mu pripada.

Naše slike. Slike ustanovitelja Slomškove zveze Frana Jakliča, njenega prvega tajnika Josipa Novaka in odbora Slomškove zveze ob njeni 25letnici je prinesel »Ilustrirani Slovenec« z dne 13. septembra t. l., št. 38.

Neporavnana razlika. Člen 249. uradniškega zakona, ki je stopil v veljavo dne 1. septembra 1923, se glasi: »Prejemki po tem zakonu se uredi z državnim proračunom, pravica do njih pa teče državnim nameščencem, ki se prevedejo od dne 1. oktobra 1923.« Razlika med prejemki po starem in novem zakonu nam za čas od 1. oktobra 1923 pa do 1. maja 1924 še do danes ni izplačana!

Mayers Kleines Konversations-Lexikon, 6 zvezkov, 1 zvezek Supplement in 3 zvezki Kriegsnachtrag, zadnja izdaja, popolnoma nov, se proda po ugodni ceni. Naslov pove uredništvo.

Pozor! Vse člane, naročnike in podpornike uljudno prosi odbor Slomškove zveze, da uporabljajo za plačilo naročnine, članarine in kupnine knjig Slomškove zveze le položnice ček. zavoda s števil. 11.073; za prispevke podpornemu in tiskovnemu skladu ter za darila pa samo položnice ček. zavoda s števil. 14.240, ki so tudi označene s pripombo tiskovni in podporni sklad. Oba računa vodita namreč ločeno dva odbornika in bi vsled tega lahko nastale neprijetnosti, vsled česar bi bilo poslovanje zelo otežkočeno.

Važno za naslov. Upravništvo lista prosi, da vsakdo naznani vsako izpremembo svojega naslova, kam naj se list pošilja, da se ne napravljajo nepotrebni stroški za nove pošiljatve.

Poravnajte naročnino (članarino)!

Darujte za sklad!

»Slovenski Učitelj« izhaja v začetku vsakega meseca. Uredništvo (Fort. Lužar) je v Ljubljani, Glinška ulica št. 5/I. Upravništvo je v Ljubljani, Jenkova ulica št. 6. Naročnina znaša 30 Din, društvena članarina 50 Din in prejema vsak član list brezplačno. Naročnina za Italijo je 10 lir. — Članke in depise sprejema uredništvo, reklamacije in naročnino pa upravništvo.

Izdajatelj in odgovorni urednik Fortunat Lužar.
Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani; Karel Čeč.